

СПІВРОБІТНИЦТВО МИРОТВОРЧИХ МІСІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ: УЧАСТЬ УКРАЇНИ

Предметом даного дослідження є співробітництво міжнародних миротворчих операцій ООН. Актуальність цієї теми зумовлена тим, що зазначене співробітництво є перспективним напрямком миротворчої діяльності: це підтвердили нещодавні події в Республіці Кот-д'Івуар. Участь миротворчого контингенту України у цих подіях зумовлює актуальність даної теми і для України. У вітчизняній юридичній науці тема міжмісійного співробітництва досі не досліджена на достатньому рівні (за кордоном це питання досліджувалося В. Анжело у праці «Inter-mission Cooperation: Reflecting on Sudan and Central Africa Experiences»). Мета даної статті — дослідити національно-правові механізми участі українських миротворців у міжмісійному співробітництві.

Наразі здійснюється 16 миротворчих операцій ООН [1]. Департамент миротворчих операцій підкреслює обмеженість наявних у ООН ресурсів [2, с. 111]. Відсутність ресурсів може привести до ситуації неможливості виконання задекларованих завдань (відомої як mission creep), що мала місце в Сомалі, Югославії, Руанді [3, с. 298]. На жаль, досягти такої відповідності вдається не завжди.

Останніми роками в миротворчості ООН проявляється тенденція, що дає шанс компенсувати ненадання конкретній місії певних ресурсів із центру і може в майбутньому стати загальною практикою миротворчих операцій. Мова йде про взаємодію між різними миротворчими операціями, названу генеральним секретарем (генсеком) ООН «міжмісійне співробітництво та транскордонні операції» (українське законодавство використовувало терміни «підтримка», «оперативна підтримка»). Дана взаємодія вперше знайшла більш-менш широке застосування під час операцій ООН у Африці, для яких характерними є географічна близькість, нестача ресурсів, транскордонний характер збройних конфліктів та діяльності незаконних збройних формувань, мандати місій на захист мирного населення, відсутність співпраці урядів країн перебування, а подекуди — їх опір миротворцям ООН [4, с. 13, 19-23].

До такої взаємодії залучалися і українські миротворці. 24 листопада 2010 р. Рада Безпеки ООН прийняла резолюцію 1951, якою, пославшись на резолюцію 1609, уповноважила генсека на передислокацію до трьох піхотних рот і авіаційного підрозділу зі складу Місії ООН у Ліберії до Операції ООН в Кот-д'Івуарі (п. 1) [5]. Авіаційний підрозділ було представлено вертольотами 56-го окремого вертолітного загону (Далі — 56-й ОВЗ) армійської авіації Сухопутних військ Збройних Сил України.

Варто проаналізувати можливість залучення українських миротворців до таких операцій з точки зору національної нормативної бази.

Українські військові (56-й ОВЗ) вже давно діють в Африці в рамках МООНЛ. Правовою основою для цього є Указ Президента України №1279/2003 від 10.11.2003 р. і Закон України від 09.12.2003 р. № 1355-IV «Про схвалення рішення Президента України щодо направлення миротворчого контингенту для участі України в Місії Організації Об'єднаних Націй у Ліберії».

Рішення про направлення наших вертолітників до Кот-д'Івуару оформлювалося в порядку, визначеному для окремої миротворчої операції — з тією лиш відмінністю, що її учасники прибули на місце не з України, а із сусідньої Ліберії. Було прийнято Указ Президента України №854/2009 від 23.10.2009 р. та Закон України від 04.11.2010 р. №2671-VI «Про схвалення рішення Президента України щодо участі миротворчого контингенту України в наданні оперативної підтримки Місії ООН у Кот-д'Івуарі». Надалі Президент і Верховна Рада періодично приймали відповідні рішення, на підставі яких особовий склад 56-го ОВЗ залучався до дій в Кот-д'Івуарі.

Не завжди рішення України та ООН повністю узгоджувались. Так, Законом України від 04.02.2011 р. №3001-17 «Про схвалення рішення Президента України щодо направлення миротворчого кон-

тингенту для участі України в наданні підтримки Місії ООН у Кот-д'Івуарі» схвалено рішення Президента направити український контингент в Кот-д'Івуар на строк до трьох місяців (п. 1) [6], тоді як Резолюція 1967 (2011) Ради Безпеки передбачає таку можливість лише на чотири тижні (п. 3) [7].

Верховна Рада також вирішила торкнутися питання забезпечення учасників операції в Кот-д'Івуарі, прийнявши Постанову № 3016-VI від 04.02.2011 р. Цією постановою Кабінету Міністрів було надано дві достатньо важливі рекомендації: по-перше, при формуванні контингенту для направлення до Кот-д'Івуару керуватися виключно принципом добровільної згоди на участь в даній місії, по-друге, збільшити грошове забезпечення учасників цього контингенту в 2,5 рази [8] (постановою № 150 від 23 лютого 2011 року Кабінет Міністрів України збільшив на 100% щомісячну грошову винагороду в іноземній валюті миротворцям зі складу контингенту з надання підтримки Операції ООН у Кот-д'Івуарі).

На нашу думку, вищезазначені рекомендації є справедливими і при плануванні міжмісійного співробітництва з залученням українських миротворців повинні враховуватись як принципи.

Однак треба вирішити фундаментальне питання: чи вважати можливість участі в міжмісійному співробітництві постійною? Якщо «ні», то основні нормативні акти з питання миротворчості можна не змінювати. Якщо «так» (із чим ми погоджуємось), то слід внести відповідні зміни до Закону України «Про участь України в міжнародних миротворчих операціях», визначивши основні засади участі українських миротворців у міжмісійному співробітництві (зокрема, включити туди два вищезазначені принципи). Варто доповнити Порядок розгляду пропозицій щодо участі України в міжнародних миротворчих операціях нормою про обов'язковість оцінки можливості залучення українців до сусідніх із даною миротворчих операцій.

Слід дослідити доцільність внесення змін до інших нормативних документів. Зокрема, згідно ст. 9 «Про порядок направлення підрозділів Збройних Сил України до інших держав» майбутній миротворець підписує додаток до контракту про проходження військової служби, визначаючи умови та порядок проходження служби у складі підрозділу, що направляється до іншої держави (ст. 9) [9]. Цю статтю можна доповнити нормою про внесення можливості направлення військово-службовця для участі у іншій миротворчій місії до цього додатку.

Міністерствам і відомствам, що приймають участь в організації і здійсненні миротворчих операцій варто визначити доцільність прийняття норм щодо міжмісійної взаємодії до своїх керівних документів (зокрема, доопрацювати питання внесення змін до розділу 8 частин II і III Бойового статуту сухопутних військ).

Національний вимір міжмісійного співробітництва вимагатиме відповіді: чи схвалює Україна подібні заходи?

Якщо «так», то логічним видаються, по-перше, політична їх підтримка в ООН. Як учасник міжнародної миротворчої діяльності Україна повинна бути готовою до можливості залучення своїх миротворців до міжмісійного співробітництва, що мало місце в Кот-д'Івуарі.

Другим наслідком такого схвалення може стати внесення відповідних змін до національного законодавства з метою підвищення ефективності заходів міжмісійного співробітництва з українського боку. Для цього вбачається логічним спростити порядок залучення українських миротворців до міжмісійної співпраці шляхом внесення відповідних доповнень до Закону України «Про участь України в міжнародних миротворчих операціях» та Порядку розгляду пропозицій щодо участі України в міжнародних миротворчих операціях, якими слід визначити основні засади такого залучення. Варто також розглянути доцільність внесення змін до інших нормативних актів і керівних документів.

Вищенаведені кроки на національному рівні слід доповнити активною участю України у міжнародному обговоренні і нормативному закріпленні питань міжмісійного співробітництва, вирішивши, зокрема, питання розбіжностей в рішеннях, прийнятих на цих двох рівнях. Навіть схвалення самої ідеї міжмісійного співробітництва не означає необхідності безоглядного направлення наших військ у гарячу точку по першому проханню ООН. Україні варто, по-перше, сприяти нормативному врегулюванню даного питання, а по-друге, проявляти обережність у вирішенні питання про участь у будь-яких діях силового характеру (які є досить вірогідними при здійсненні заходів міжмісійного співробітництва у Африці).

Тема міжмісійної взаємодії є вкрай широкою, тож ми лише окреслили деякі його моменти. Незалежно від остаточної відповіді щодо загальної доцільності міжмісійного співробітництва та транскордонних військових операцій, вони є актуальними зараз, в конкретний історичний момент і в конкретному регіоні. Тому дана тема заслуговує на подальше, більш глибоке дослідження. Наявна динаміка розвитку цього способу миротворчості, вірогідно, дасть для такого дослідження багатий матеріал.

Використана література:

1. *Peacekeeping Fact Sheet* / Офіційний веб-сайт Організації Об'єднаних Націй. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.un.org/en/peacekeeping/resources/statistics/factsheet.shtml>.
2. *A New Partnership Agenda: Charting a New Horizon for UN Peacekeeping*. — New York: United Nations, 2009. — 46 p.
3. *Ray Murphy*. UN peacekeeping in Lebanon, Somalia and Kosovo: operational and legal issues in practice / Ray Murphy. — Cambridge: Cambridge University Press, 2007. — Law. — 375 p.
4. *Victor Angelo*. Inter-mission Cooperation: Reflecting on Sudan and Central Africa Experiences / Victor Angelo. — Oslo: Norwegian Institute of International Affairs, 2011. — 48 p.
5. Резолюція Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй 1951 (2010). — Документ ООН S/RES/1951 (2010).
6. Закон України від 04.02.2011 р. №3001-17 «Про схвалення рішення Президента України щодо направлення миротворчого контингенту для участі України в наданні підтримки Місії ООН у Кот-д'Івуарі» // Відомості Верховної Ради України. — 2011. — № 33. — Ст. 337.
7. Резолюція Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй 1967 (2011) — Документ ООН S/RES/1967 (2011).
8. Постанова № 3016-VI від 04.02.2011 р. / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3016-17>.
9. Закон України «Про порядок направлення підрозділів Збройних Сил України до інших держав» // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 19. — Ст. 14.

Лук'янов О. Л. Співробітництво миротворчих місій організації Об'єднаних Націй: участь України.

Стаття висвітлює питання співпраці миротворчих місій Організації Об'єднаних Націй. Автор розглядає питання участі у ній України з точки зору вітчизняної нормативно-правової бази. Запропоновано варіанти підвищення ефективності міжмісійної взаємодії, відповідних змін до законодавства України, дій України при обговоренні питань міжмісійного співробітництва в рамках ООН. Зроблено висновок про перспективність подальших досліджень у цій сфері.

Ключові слова: міжмісійне співробітництво, транскордонні військові операції, миротворчі операції, Організація Об'єднаних Націй.

Лукьянов А. Л. Сотрудничество миротворческих миссий Организации Объединенных Наций: участие Украины.

Статья освещает вопросы сотрудничества миротворческих миссий Организации Объединенных Наций. Автор рассматривает вопрос участия в ней Украины с точки зрения отечественной нормативно-правовой базы. Предложены варианты повышения эффективности межмиссионного взаимодействия, соответствующих изменений в законодательство Украины, действий Украины при обсуждении вопросов межмиссионного сотрудничества в рамках ООН. Сделан вывод о перспективности дальнейших исследований в данной сфере.

Ключевые слова: межмиссионное сотрудничество, трансграничные военные операции, миротворческие операции, Организация Объединенных Наций.

Lukianov O. Cooperation of United Nations Peacekeeping Missions: Participation of Ukraine.

This article examines certain aspects of Ukrainian participation in inter-mission cooperation of peacekeeping missions.

This topic is particularly essential for Ukraine because Ukrainian peacekeepers from 56th Separate Helicopter Detachment played important role in one of the most recent examples of such cooperation in Côte d'Ivoire and saw action during this deployment.

In Ukraine this topic has not been subject to significant legal research. Abroad it was studied by, for example, Victor Angelo in Inter-mission cooperation Reflecting on Sudan and Central Africa Experiences. The goal of

the article is to examine national legal mechanisms of participation of Ukrainian peacekeepers in inter-mission cooperation.

The article starts with a brief introduction into international developments in this area (limited resources of United Nations, report of the Secretary General on inter-mission cooperation, situation in Côte d'Ivoire) and then examines Ukrainian experience in inter-mission cooperation mostly from national point of view and in conjunction with national legislation. It follows a chain of laws, presidential decrees and resolutions of government which formalized the decision to redeploy Ukrainian troops from United Nations Mission in Liberia (UNMIL) to United Nations Operation in Côte d'Ivoire (UNOCI). Ukrainian troops were already deployed to Liberia and a decision to provide support to UNOCI had to go through the same process as any other decision to participate in a peacekeeping operation — it was taken by President signing his decree and then affirmed by Parliament voting for respective law. The only difference is that troops were deployed from the neighboring mission and not from Ukraine itself.

There were several interesting issues. For example, at first parliament authorized Ukrainian presence in Côte d'Ivoire for three months while United Nations Security Council resolution 1967 (2011) extended their mandate only for four weeks. Ukrainian Parliament also adopted special resolution making two important recommendations to Cabinet of Ministers: (1) to make sure that Ukrainian unit in Côte d'Ivoire will be manned solely on voluntary basis and (2) to increase pay of personnel deployed to this mission in 2,5 times. Both recommendations were taken into account and deserve to be applied if this practice is continued.

Yet the most important question is whether this practice should be continued. Positive answer to this question would warrant respective changes to guiding documents — from capstone documents that define the very framework of Ukraine's participation in peace operations to manuals that describe participation in lower levels.

If Ukraine supports inter-mission cooperation it makes sense to use Ukrainian voice and vote in United Nations institutions to promote this idea. One has to be ready to accept an invitation to more active participation in inter-mission cooperation than.

While making changes to national legislation Ukraine will also need to augment these measures by undertaking steps to foster further discussion and normative regulation of this matter in international level, particularly removing disagreements between these two levels. Ukraine shall also display caution while deciding whether to participate in operations that is likely to use force (like in Côte d'Ivoire).

As the topic of inter-mission cooperation is extremely broad, any of its elements merits separate and detailed research. This form of international cooperation is fairly effective right now, in a given region at a given time. It will probably generate enough empiric material for a proper analysis.

Key words: inter-mission cooperation, cross-border operations, peacekeeping operations, United Nations.